

Managementsamenvatting

Uit het rapport: Monitor Sportakkoord ‘Sport verenigt Nederland’ – voortgangsrapportage juni 2020

Ine Pulles

Marieke Reitsma

Ad Hoogendam

Jeroen Brus

Remco Hoekman

Hugo van der Poel

Oplegger - Managementsamenvatting

Dit document bevat de managementsamenvatting uit de rapportage Monitor Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' - voortgangsrapportage juni 2020. De managementsamenvatting is geschikt voor wie geïnteresseerd is in de voortgang van het sportakkoord, en hiervan op beknopte wijze kennis wil nemen. In de samenvatting wordt kort de voortgang gepresenteerd van de inspanningen in de implementatielijnen en de stand van zaken op de inhoudelijke thema's. Dit hoofdstuk is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de rapportage Monitor Sportakkoord, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De hele rapportage is [hier](#) te vinden¹.

¹ Pulles, I., Reitsma, M., Hoogendam, A., Brus, J., Hoekman, R.H.A., & Poel, H. van der (2020). [Monitor Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland': voortgangsrapportage juni 2020](#). Utrecht: Mulier Instituut.

Managementsamenvatting

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), NOC*NSF en Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) hebben 29 juni 2018 het Nationaal Sportakkoord ondertekend. De ambitie uitgesproken in het akkoord is dat iedereen in Nederland nu en in de toekomst zonder belemmeringen in een veilige en gezonde omgeving plezier in sport en bewegen kan hebben². De ambities van het sportakkoord zijn uitgewerkt in zes thema's: inclusief sporten en bewegen, duurzame sportinfrastructuur, vitale sport- en beweegaanbieders, positieve sportcultuur, van jongs af aan vaardig in bewegen en topsport die inspireert. Een consortium van beleidspartners en kennispartijen voert de monitoring van het sportakkoord uit. Met inbreng van en in samenwerking met de consortiumpartners worden halfjaarlijkse voortgangsrapportages opgesteld. Dit is de derde voortgangsrapportage³.

In deze managementsamenvatting wordt eerst de opzet en werking van het sportakkoord gepresenteerd. Daarna wordt de structuur van de voortgangsrapportage aangehouden. Allereerst worden de inspanningen van de drie implementatielijnen beschreven (hoofdstuk 2). Vervolgens worden de belangrijkste resultaten voor de eerste vijf thema's van het sportakkoord opgesomd (hoofdstukken 3 t/m 7). In elk hoofdstuk is aandacht voor de overkoepelde ambitie; de doelen en het doelbereik; de voortgang in de uitrol van de aanpak en in de inzet van maatregelen; en een samenvattende en concluderende slotparagraaf. De managementsamenvatting wordt afgesloten met een aantal bevindingen uit de slotbeschouwing (hoofdstuk 9). De voortgangsrapportage is daarnaast nog voorzien een hoofdstuk waarin flankerend beleid (hoofdstuk 8) wordt beschreven en inzicht gegeven wordt in de context waarin het sportakkoord wordt uitgevoerd.

Samenhang implementatielijnen en thema's

De thema's vormen het fundament van het sportakkoord. Ze zijn bij het sluiten van het Nationaal Sportakkoord in 2018 gekozen als de inhoudelijke thema's waarop het sportakkoord zich richt. Ieder thema heeft een ambitie, met bijbehorende doelen en voorgenomen maatregelen om die doelen te bereiken.

Na het vaststellen van de inhoudelijke thema's is een plan gemaakt voor de uitvoering van het akkoord. Dit plan houdt in dat de uitvoering van het akkoord via drie implementatielijnen verloopt: de lokale lijn, de sportlijn en de nationale lijn. De implementatielijnen vormen als het ware de beschikbare instrumenten van het sportakkoord, en die instrumenten worden ingezet om aan de thematische doelen te werken. Binnen de lijnen is ook weer onderscheid te maken in verschillende 'sublijnen'. De matrix in figuur M1.1 geeft weer hoe de vijf thema's en de implementatielijnen zich tot elkaar verhouden. Om de matrix overzichtelijk te houden hebben we bij de implementatie de sublijnen beperkt tot twee per implementatielijijn. De kleuren in de matrix hebben geen inhoudelijke betekenis en dienen alleen om verschillende lijnen makkelijk van elkaar te kunnen onderscheiden.

Niet elk instrument is geschikt voor elk thema. Een wit vlak in de matrix betekent dat (het instrument van) een sublijn niet wordt ingezet op dit thema. Zo is zichtbaar dat geen van de projectsubsidies zich

² VWS, VSG, VNG & NOC*NSF (2018). [Nationaal sportakkoord 2018-2022. Sport verenigt Nederland](#). Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS).

³ Zie voor de eerste voortgangsrapportage Reitsma, M. & Poel, H. van der (2019). [Monitoring Sportakkoord: start lokale akkoorden](#). Utrecht: Mulier Instituut, en de tweede voortgangsrapportage Reitsma, M., Pulles, I. & Poel, H. van der (2019). [Monitor Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland'. Voortgangsrapportage november 2019](#). Utrecht: Mulier Instituut.

richt op het thema vitale sport- en beweegaanbieders, en dat de impuls versterken bonden niet wordt ingezet op het thema inclusief sporten en bewegen.

Figuur M1.1 Samenhang inhoudelijke thema's en implementatielijnen (instrumenten) van het sportakkoord (2018-2021)

		Inclusief sporten en bewegen	Duurzame Sportinfrastructuur	Vitale sport- en beweegaanbieders	Positieve sportcultuur	Van jongs af aan vaardig in bewegen
Lokale lijn	Lokale akkoorden	→				
	Buurtsportcoaches	→	→	→	→	→
Sportlijn	Sportlijn (diensten, adviseurs, back office, SPN)	→				
	Impuls versterken bonden	→	→	→	→	→
Nationale lijn	Projectsubsidies	→	→	→	→	→
	Challenges	→				

Procesopbrengsten implementatielijnen

Lokale lijn

Via de lokale lijn wordt aan de ambities van het sportakkoord gewerkt door lokale sportakkoorden te sluiten. Het proces om tot een sportakkoord te komen, wordt begeleid door een sportformateur. Daarnaast worden buurtsportcoaches veelvuldig ingezet in de processen van de lokale sportakkoorden, en bij de uitvoering van verschillende maatregelen voor de inhoudelijke thema's van het sportakkoord. Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) is de trekker van de lokale lijn, maar werkt hierbij ook samen met andere organisaties.

- In 310 van de 355 gemeenten is een sportakkoord gesloten (of is er een *living lab*; peildatum 26 juni 2020).
- In 33 gemeenten wordt nog gewerkt aan (de afronding van) een lokaal sportakkoord, deze worden uiterlijk op 8 november 2020 opgeleverd.
- Twaalf gemeenten doen na de eerste twee aanvraagrondes niet mee aan de regeling lokale sportakkoorden. Dit betekent dat 343 gemeenten op peildatum 26 juni 2020 deelnemen aan de regeling en bezig zijn met het maken of uitvoeren van een lokaal sportakkoord (of *living lab*).

Sportlijn

In de sportlijn werken de gezamenlijke sportpartijen (NOC*NSF, sportbonden en NL Actief) aan het versterken van de lokale en landelijke samenwerking rond de sportaanbieder (in de sportlijn 'club' genoemd) en de ondersteuning van clubs en vrijwilligers. De sportlijn moet een impuls geven aan deze

processen en is daarmee een aanvulling op de activiteiten die de gezamenlijke sport al jarenlang uitvoert. De belangrijkste ontwikkelingen:

Netwerk Adviseurs Lokale Sport

- Het netwerk Adviseurs Lokale Sport is gegroeid van 48 adviseurs in november 2019 naar 79 adviseurs in april 2020. Zij zijn ieder gekoppeld aan drie tot vijf gemeenten die bezig zijn met een lokaal sportakkoord (in totaal 355 gemeenten), en richten zich op het versterken van de sportaanbieders in die gemeente.
- Onder andere door intervisiebijeenkomsten is de aanpak van de adviseur veranderd; hij richt zich minder op de sportaanbieder zelf, maar hij richt zich meer om het netwerk daaromheen, zoals de buurtsportcoach of de lokale verenigingsondersteuner.
- Een aandachtspunt blijkt de overgang van de sluiting van een lokaal sportakkoord naar de uitvoeringsfase, en de rol van de adviseur daarbij. De adviseur beperkt zich daarbij idealiter tot adviseren. In gemeenten waar (nog) geen sterk lokaal netwerk bestaat, is dat lastiger.

Diensten

- Via het sportakkoord zijn in de periode tussen september 2019 en 31 maart 2020 in totaal 754 diensten (ook wel *services* genoemd) aangevraagd. Dit zijn ondersteuningsproducten voor sportaanbieders, die vaak al langer bestaan en gebruikt worden, en via het sportakkoord gratis beschikbaar zijn voor clubs.
- Het aantal aangevraagde diensten loopt iets achter bij de verwachting. De coronacrisis heeft hierbij niet geholpen. De verwachting uit de sportlijn is dat de behoefte aan diensten groter wordt naarmate de lokale sportakkoorden in de uitvoeringsfase komen. Vanuit de sportlijn wordt voornamelijk ingezet op het ondersteunen van sportaanbieders met inspiratiesessies, om zo een brede groep te bereiken.
- Vanuit de sportlijn wordt gewerkt aan selectiecriteria en kwaliteitscriteria voor de producten die als dienst worden aangeboden. Vanaf juni 2020 worden de kwaliteitscriteria voor producten voor bestuurders en voor trainers/coaches (september 2020) verwacht.

Sport professionals Netwerk (SPN)

- Inmiddels zijn circa 230 professionals aangesloten bij SPN, een netwerk voor professionals die inzetbaar zijn voor verenigingsondersteuning op verschillende terreinen.
- Vanuit de sportlijn vindt verbreding naar type ondersteuningsfuncties plaats. Het netwerk richt zich nog vooral op procesbegeleiding en bestuurscoaching, inmiddels zijn ongeveer tien ondersteuners op sporttechnisch beleid en enkele ondersteuners op de gebieden accommodaties of bouwkundig/juridisch aangesloten.
- Vanuit de sportlijn wordt aan een kwaliteitszorgsysteem voor de professionals gewerkt (in aanvulling op kwaliteitscriteria voor diensten, zie hierboven). De ontwikkeling bevindt zich nog in een fase van gesprekken met bonden en het onderzoeken van mogelijkheden.

Supportdesk en registratiesysteem (back office)

- In de periode tussen 1 september 2019 en 31 maart 2020 heeft de supportdesk 249 vragen behandeld, voornamelijk van verenigingen (150) en van bonden (86). De vragen hadden vooral betrekking op diensten, contactpersonen voor het sportakkoord, de Adviseur Lokale Sport en het meedenken over de toekomst van de club.

Daarnaast wordt vanuit de gezamenlijke sportpartijen gewerkt aan de verschillende inhoudelijke thema's van het sportakkoord (zie daarvoor de themahoofdstukken).

Nationale lijn

Het ministerie van VWS is trekker van de nationale implementatielijnen van het sportakkoord en verleent hierbinnen onder andere projectsubsidies en -opdrachten aan verschillende partijen. De nationale lijn richt zich op kennisdeling, borging en validatie rondom de deelthema's met als doel om vraagstukken te beantwoorden en gedragsverandering teweeg te brengen.

Projectsubsidies

Via de nationale lijn heeft VWS projectsubsidies en -opdrachten verleend aan organisaties om aan één of meerdere van de thema's van het sportakkoord een bijdrage te leveren. Deze opdrachten lopen uiteen van een projectsubsidie aan Stichting De Stille Verbroken om meer aandacht te genereren voor seksueel misbruik in de sport en ondersteuning aan slachtoffers te bieden, tot aan ondersteuning voor kennisproject NL Zwemveilig. De inzet van deze opdrachten en subsidies wordt behandeld bij de betreffende themahoofdstukken.

Challenges

In de periode januari 2019 tot en met maart 2020 zijn zes *challenges* uitgezet, waarvan vier al met de uitvoering zijn gestart. Het Topteam Sport en Sportinnovator bezig zijn om voor alle thema's van het sportakkoord in kaart te brengen welke vragen er spelen in de sector en wat er aan problematiek speelt waar een innovatievraag relevant is. Op basis daarvan worden in de komende maanden innovatiechallenges ontworpen die in de tweede helft van 2020 worden uitgezet.

Kennis- en validatievraagstukken

Via opdracht van de uitvoeringsalliantie sportakkoord worden de onderwerpen 'menselijk kapitaal in de sport' en 'organisatie en financiering van de sport' verkend.

- Het traject menselijk kapitaal in de sport leidt tot een *Human Capital Agenda Sport*, die begin 2021 wordt verwacht. De agenda gaat in op de rol van verschillende stakeholders op het gebied van arbeidsmarkt in de sport, competenties en vaardigheden van vrijwilligers en professionals in de sport en aandacht hiervoor in opleidingen en bij werkgevers.
- Het traject organisatie en financiering van de sport heeft geleid tot de publicatie van het Brancherapport Sport (KPMG) in november 2019, over de organisatie van en geldstromen in de sportsector. In het voorjaar van 2020 werkt de NL Sportraad samen met stakeholders aan de ontwikkeling van mogelijke toekomstscenario's en bijbehorend advies voor de Nederlandse sport. Dit traject wordt naar verwachting rond de zomer van 2020 afgerond.

Inclusief sporten en bewegen

De *ambitie* van het thema inclusief sporten en bewegen is dat iedere Nederlander een leven lang plezier beleeft aan sporten en bewegen in een inclusieve sport- en beweegomgeving. Uitvoeringspartners VSG, NOC*NSF en VWS leveren een bijdrage aan de *aanpak* en uitvoering van dit thema. Aanvullend daarop is de landelijke alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' opgericht. De alliantie heeft de ambitie en doelen voor dit thema verder uitgewerkt en draagt bij aan de uitvoering ervan. Om de ambitie te realiseren is een drietal *doelen* opgesteld:

Doel 1. Inclusief sporten en bewegen wordt door iedereen als vanzelfsprekend ervaren

- Een campagne om bewustwording over 'inclusief sporten en bewegen' bij (potentiële) sporters en het werkveld te genereren, is in voorbereiding en zal in 2020 door Zouka Media worden uitgevoerd.
- Een vijfde van de sportverenigingen (19%) voert activiteiten uit voor kwetsbare doelgroepen zoals mensen met een beperking of aandoening, lage inkomensgroepen en mensen met een migratieachtergrond.
- Ongeveer acht op de tien gemeenten (87%) heeft sportbeleid gericht op specifieke doelgroepen.

- Zeven op de tien de sportbonden (70%) en vier op tien de sportverenigingen (40%) heeft diversiteitsbeleid op kaderfuncties.

Doel 2. Regio's in Nederland zijn versterkt op het gebied van inclusief sporten en bewegen door intensieve samenwerking in regionale of lokale allianties

- Als vervolg op het beleidsprogramma Grenzeloos Actief worden regionale samenwerkingsverbanden ondersteund door middel van stimuleringsbudgetten. NOC*NSF en Sportkracht12 ondersteunen in totaal 25 regionale samenwerkingsverbanden.
- Sinds oktober 2019 zijn 114 aanvragen voor een stimuleringsbudget ten behoeve van het opzetten of versterken van passend aanbod ingediend, waarvan 54 aanvragen in het vierde kwartaal van 2019 zijn toegekend. Per 1 mei 2020 worden aanvragen gericht op mensen met een beperking en ouderen niet meer beoordeeld en toegekend. Reden daarvoor is om aanbieders die zich (willen gaan) inzetten voor kwetsbare mensen, LHBTI+ én mensen met een laag inkomen, meer ruimte te geven om gebruik te maken van dit budget.
- Om potentiële sporters naar passend sport- en beweegaanbod te begeleiden, worden buurtsportcoaches ingezet. 95 procent van de buurtsportcoaches zeggen met hun werkzaamheden bij te dragen aan de ambitie en doelen van het thema inclusief sporten en bewegen.
- De helft van de buurtsportcoaches (n=100) geeft aan op enige wijze bij de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) betrokken te zijn.

Doel 3. De sociale, praktische, financiële toegankelijkheid van het sport- en beweegaanbod is vergroot

- Zeven op de tien de gemeenten (69%) is bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur aangesloten, 68.946 kinderen hebben dankzij het fonds in 2019 gesport.
- Al langere tijd is er behoefte aan een vergelijkbaar fonds als het JFS&C, maar dan gericht op volwassenen. De alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' heeft dan ook een verkenning uitgevoerd naar een 'algemeen fonds'. Dat heeft uiteindelijk geresulteerd in de oprichting van het Volwassenenfonds dat door Team Sportservice is opgezet en wordt gefaciliteerd.
- Gemeenten en sportaanbieders worden bewust gemaakt van de subsidieregeling 'Stimulering bouw en onderhoud van sportaccommodaties' (zie kopje Duurzame sportinfrastructuur).
- Daarnaast wordt eind 2021 een toolbox/handreiking 'Sporthulpmiddelen' aan gemeenten beschikbaar gesteld waarin een actueel overzicht van hulpmiddelen en goede voorbeelden van individueel maatwerk aangeboden worden. Het doel is om sporthulpmiddelen tegen een goede prijs-kwaliteitverhouding beter beschikbaar en bereikbaar te maken om zo de sport- en beweegdeelname van mensen met een beperking te stimuleren.
- Er wordt onderzocht hoe een vervoersvoorziening voor mensen met een beperking, mensen in armoede en ouderen optimaal ingezet kan worden, zodat vervoer (daar waar mogelijk) geen belemmering is voor mensen om te gaan sporten.

Duurzame sportinfrastructuur

De *ambitie* van het thema duurzame sportinfrastructuur is om Nederland te voorzien van een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. Daarbij gaat aandacht uit naar het verbeteren van de exploitatie van sportaccommodaties, de beweegvriendelijkheid van de omgeving en duurzaamheid van accommodaties. De *aanpak* van het thema kenmerkt zich door dat ieder doel eigenlijk een andere aanpak kent. De meest opvallende is de Routekaart Verduurzaming Sport, waarin door betrokken partijen (gemeenten, provincies, Rijksoverheid, NOC*NSF, platform ondernemende sportaanbieders en anderen) afspraken zijn gemaakt om tot de gewenste resultaten te komen op de doelen verduurzaming en milieuvriendelijk beheer. In de ambitie komen verschillende aspecten van de sportinfrastructuur terug, die ook de basis zijn voor de geformuleerde *doelen*:

Doel 1. Verduurzaming van het sportvastgoed

De invulling hiervan is zo ingestoken dat het gelijk oploopt met de doelen van het klimaatakkoord. Het doel krijgt vorm door de Routekaart Verduurzaming Sport, die in januari 2020 is ondertekend, en waarin de afspraken over verduurzaming van sportvastgoed staan opgetekend. De eerste maatregelen en acties zijn in gang gezet.

- De uitgangspositie is in beeld gebracht via een onderzoek naar energetische waarde van het Nederlands Sportvastgoed, waaruit blijkt dat in de komende 30 jaar een extra financiële inspanning van 3,5 miljard euro aan verduurzamingsmaatregelen nodig is.
- Verenigingen worden gestimuleerd te verduurzamen; 45 procent van de sportverenigingen, voornamelijk die met eigen accommodatie en kantine, investeerden in 2019 of de jaren daarvoor in duurzaamheidsmaatregelen.
- NOC*NSF heeft in maart 2020 in totaal circa 500 ondersteuningstrajecten voor verenigingen gestart waarin energiescans worden afgenomen.
- Het opnemen van verduurzaming in het Kwaliteitszorgsysteem Sportaccommodaties staat op de agenda voor komende jaren.
- Via de bosa (stimuleringsregeling) kunnen verenigingen extra subsidie aanvragen voor energiebesparende maatregelen. In 2019 is voor 72 miljoen euro aan aanvragen goedgekeurd.
- Ook gemeenten spelen een rol: zeven op de tien gemeenten heeft energiebesparende maatregelen doorgevoerd bij gemeentelijke sportaccommodaties, en vrijwel alle gemeenten helpen verenigingen met verduurzaming van de accommodatie.

Doel 2. Sportvelden worden zo milieuvriendelijk mogelijk beheerd

- De huidige stand met betrekking tot milieuvriendelijk sportveldbeheer wordt in kaart gebracht via een nulmeting in onderzoek van NOC*NSF en VSG (medio 2020). Op basis daarvan worden concrete acties geformuleerd.
- De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft in opdracht van VWS een Small Business Innovator Research (SBIR) oproep uitgezet waarin ondernemers werden opgeroepen nieuwe producten voor milieuvriendelijke sportvelden te ontwikkelen. In januari 2020 zijn vijf winnaars aangewezen.

Doel 3. Nederland wordt steeds beweegvriendelijker

- De huidige stand van zaken is grotendeels in beeld gebracht, door de doorontwikkeling van de kernindicator beweegvriendelijke omgeving, die medio 2020 wordt gepresenteerd in het 'Brancherapport Openbare Ruimte'.
- Met betrekking tot kennisontwikkeling is een studie uitgevoerd naar werkzame elementen van de beweegvriendelijke omgeving en is lokaal beleid (omgevingsvisies) geëvalueerd.
- Via de doorlopende campagne buitenruimte wordt het belang van een beweegvriendelijke omgeving onder de aandacht gebracht.

Doel 4. Exploitatietekorten van sportaccommodaties worden kleiner

- De huidige stand van zaken met betrekking tot exploitatietekorten wordt onderzocht. De komende twee jaar gaan gemeenten eigendoms- en investeringsverhoudingen van sportaccommodaties in beeld brengen. VWS ondersteunt door gemeentelijke uitgaven aan sport(accommodaties) via IV3 staten doorlopend te monitoren.
- De subsidieplafonds van de SPUK subsidie, voor investeringen in hardware en exploitatiekosten van sportaccommodaties, zijn in 2019 en 2020 behaald.

Doel 5. Gebruik van sportaccommodaties neemt toe

- Ook op dit doel wordt de huidige stand van zaken in beeld gebracht. Dit staat nog in de beginfase; begin 2020 zijn gemeenten en verenigingen hierover bevraagd.

Vitale sport- en beweegaanbieders

De *ambitie* van het thema vitale sport- en beweegaanbieders is sport- en beweegaanbieders toekomstbestendig te maken. Het streven is het aantal toekomstbestendige verenigingen te vergroten en commerciële aanbieders uit te dagen meer maatschappelijk te gaan ondernemen. Vitale sportverenigingen en ondernemende sportaanbieders zijn in staat in te spelen op de omgeving, en kunnen zo bijdragen aan bijvoorbeeld het creëren van een positieve sportcultuur en een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opdracht vanuit het sportakkoord. Het deelakkoord vitale sport- en beweegaanbieders is, naast de strategische partners (VWS, NOC*NSF en VSG), ondertekend door NLActief, Rabobank en de ministeries van OCW en SZW. In de startperiode van het sportakkoord (najaar 2018) is het thema, samen met het thema positieve sportcultuur vanwege de inhoudelijke raakvlakken, verder uitgewerkt door een uitwerkingsteam met afgevaardigden van NOC*NSF, VSG en VWS. De *aanpak* kenmerkt zich door het feit dat de uitvoering van de maatregelen grotendeels verloopt via bestaande structuren, ondersteuningsinstrumenten en de implementatielijnen en dat voor het thema zelf geen aparte structuur is opgezet. De volgende *doelen* zijn geformuleerd voor het thema vitale sport- en beweegaanbieders:

Doel 1. Meer sport- en beweegaanbieders zijn toekomstbestendig

- In de periode tussen 1 september 2019 en 31 maart 2020 zijn via de diensten (ook wel *services* genoemd) van de sportlijn 105 trajecten aangevraagd. Onbekend is nog hoeveel daarvan zijn gerealiseerd.
- 22 procent van de verenigingen heeft in 2018 gebruik gemaakt van verenigingsondersteuning. 2 procent heeft in 2018 gebruik gemaakt van procesbegeleiding.
- 80 procent van de buurtsportcoaches geeft aan zich in te zetten voor de ambitie en doelen van het thema vitale sport- en beweegaanbieders. 87 procent van de gemeenten met buurtsportcoaches zet buurtsportcoaches in voor vitale verenigingen.
- Aan de inzet van professionals bij sportverenigingen wordt gewerkt via het traject *Human Capital Agenda* (gericht op de ontwikkeling van de arbeidsmarkt in de sportsector) en op wat kortere termijn via aandacht hiervoor bij opleidingen (zoals het uitstroomprofiel clubkadercoach voor mbo+ studenten) en via opleidingen voor buurtsportcoaches.

Doel 2. Een groei van (geschoold) verenigingskader

- In de periode tussen 1 september 2019 en 31 maart 2020 zijn via de diensten van NOC*NSF 45 trainersopleidingen aangevraagd.
- Er wordt gewerkt aan een kwaliteitskader voor ondersteuningsproducten voor trainers/coaches en voor bestuurders. Daarnaast wordt een behoefteonderzoek naar opleidingen onder verenigingskader uitgevoerd.
- Clubkadercoaches zijn ingezet in 52 proeftuinen. De resultaten hiervan zijn nog niet bekend.

Doel 3. Een groei van diversiteit en aantal vrijwilligers

- Via het programma Maatschappelijke Diensttijd Sport wordt geprobeerd een bijdrage te leveren aan zowel een groei van de diversiteit als de omvang van vrijwilligers in de sport. Het programma Maatschappelijke Diensttijd in de sport bestaat uit zeven projecten en is gestart op 15 oktober 2019.
- Er zijn twee innovatiechallenges uitgezet rondom het thema vitale sport- en beweegaanbieders. De eerste betrof een oproep om te komen met innovatieve oplossingen om het aantal vrijwilligers structureel te vergroten, maar leidde niet tot winnaars. Daarop is de vraagstelling geëvalueerd en opnieuw geformuleerd.
- De tweede *challenge* had betrekking op innovatieve instrumenten om de vrijwilligerscoördinator te ondersteunen bij het werven van vrijwilligers. Hier waren twee winnaars (uit 47 inzendingen): Sportservice Nederland met 'Taakie', een portal en platform om vrijwilligerstaken te

categoriseren en vrijwilligers te koppelen aan openstaande taken en WeMaron met ‘Hallo Vriend’, een slimme sms-berichtenservice die zelfstandig gesprekken voert over de interesses en voorkeuren van mensen voor het verrichten van vrijwilligerstaken.

- De vrijwilligersvergoeding is in 2018 verhoogd van 1.500 naar 1.700 euro.

Doel 4. Een groei van interne en externe samenwerkingsverbanden in de sport

- Buurtsportcoaches worden in grote mate ingezet voor het verbreden, verbeteren en meer vraaggericht maken van het sport- en beweegaanbod (zie ook doel 1).
- Volgens de gemeenten worden de buurtsportcoaches binnen dit thema het meest ingezet op verenigingsondersteuning (76%) en daarna op het verbeteren van lokale samenwerking (63%). De buurtsportcoaches zelf geven aan dat hun werkzaamheden het meest gericht zijn op het verbeteren van lokale samenwerking (83%).
- In bijna alle gemeenten worden lokale akkoorden gesloten of uitgevoerd, waarbinnen lokale samenwerkingen ontstaan, waaronder tussen sportorganisaties en niet-sportorganisaties. Ook zijn vrijwel overal Adviseurs Lokale Sport actief, die zich voornamelijk richten op het versterken van interne samenwerkingsverbanden (tussen sportorganisaties).

Doel 5. Innovatie van aanbod en lidmaatschapsvormen

- De uitvoering van dit doel verloopt hoofdzakelijk via de inzet van de lokale lijn en de sportlijn. Via de lokale akkoorden (en het uitvoeringsbudget) kunnen sportaanbieders die interesse hebben hiermee aan de slag. Via de diensten van de sportlijn kunnen sportaanbieders gebruiken maken van ondersteuning met betrekking tot innovatief aanbod.

Doel 6. Een hogere kwaliteit van verenigingsondersteuning

- Aan dit doel wordt gewerkt via de sportlijn en via de impuls versterken bonden. Het Sport Professionals Netwerk wordt verbreed naar andere sporten en andere typen ondersteuningsfuncties.
- Het netwerk Adviseurs Lokale Sport bestaat uit 79 adviseurs die de verenigingsondersteuning vooral op lokaal niveau een kwaliteitsimpuls geven.

Doel 7. De transitie bij bonden is versneld

- De maatregelen om te werken aan een versnelling van transitie bij bonden, worden uitgevoerd via het programma impuls versterken sportbonden. Hierop vindt geen monitoring plaats.

Positieve sportcultuur

Overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kunnen sporten is de centrale *ambitie* binnen het thema positieve sportcultuur. Het creëren van een positieve sportcultuur vraagt om aandacht voor en ondersteuning van bestuurders, sportclubs, trainers, ouders en verzorgers. Het thema positieve sportcultuur is deels een voortzetting van thema's uit het afgeronde beleidsprogramma Veilig Sportklimaat, en legt deels nieuwe accenten. De *aanpak* van het thema kenmerkt zich doordat de te nemen maatregelen zijn onderverdeeld in opdrachten, en dat aan iedere opdracht een coördinerende partij is toegewezen. Bij het thema zijn voornamelijk partijen uit de gezamenlijke sport (NOC*NSF, NL Actief en sportbonden) betrokken, en de uitvoering vindt plaats via de sportlijn, via samenwerking met en tussen sportbonden, via Centrum Veilige Sport en via andere projectsubsidies. Via een werkgroep wordt getracht verbinding te leggen met lokale sportakkoorden. Aan de volgende vier *doelen* wordt door de partijen gewerkt:

Doel 1. Alle aanbieders hebben actief aandacht voor een positieve sportcultuur

- Vanuit de sportlijn is ondersteuning voor sportaanbieders beschikbaar. Dit betreft bestaand aanbod, bijvoorbeeld vanuit het Veilig Sportklimaat -programma (VSK), en nieuw aanbod specifiek

gericht op positieve sportcultuur, zoals bestuurscoaching en procesbegeleiding positieve sportcultuur. Een relatief nieuw onderdeel in de verenigingsondersteuning is de specifieke aandacht voor technisch-pedagogisch beleid (ondersteuning voor bestuurders) en technisch-pedagogisch handelen van trainers (zie doel 2). Ook buurtsportcoaches spelen een rol in deze ondersteuning.

- Onderdeel van een positieve sportcultuur is ook het voeren van goed sportbestuur. Vanuit het project Code Goed Sportbestuur wordt gewerkt aan het moderniseren van de code. Uit beschikbare cijfers blijkt dat vrijwel alle bonden de richtlijnen van de code hebben geïmplementeerd, en dat de toepassing bij verenigingen nog laag is. De gemoderniseerde code zal zich meer richten op toepasbaarheid voor verenigingen.

Doel 2. Trainers en instructeurs stellen het welzijn van het kind boven de winst

- Vanuit dit doel zijn veel nieuwe inspanningen gericht op het stimuleren van een pedagogisch klimaat op de sportvereniging. Het al langer bestaande coach-de-coach traject is beschikbaar via het sportakkoord, maar wordt ook ingezet binnen het project clubkadercoaching. In dit project wordt in proeftuinen geëxperimenteerd met de inzet van een buurtsportcoach bij een vereniging, opgeleid als clubkadercoach, die zich zowel richt op het vergroten van de pedagogische vaardigheden van trainers via trainersbegeleiding, als op het inbedden van goede trainersbegeleiding binnen de vereniging. Inmiddels zijn 32 buurtsportcoaches opgeleid tot clubkadercoach; het project krijgt vanaf 2021 een vervolg.

Doel 3. Meer sportieve regels, binnen en buiten het veld

- Het realiseren van meer sportieve regels gaat zowel om spelregels die kunnen worden aangepast ter bevordering van spelplezier, als om regels buiten het veld, zoals gedrags- en omgangsregels voor spelers, kaderleden en/of ouders.
- Zeventien sportbonden (maart 2020) werken vanuit het sportakkoord samen om dit doel te bereiken. Hun activiteiten bevinden zich nog in de opstartfase, maar gaan onder andere over het aanpassen van spelregels, het omvormen van arbitrerend kader tot spelleiders, het houden van pilots met het loslaten van rangen en standen en het bewustmaken van ouders van hun rol en bijdrage op plezierbeveling. Dit alles gericht op de jeugd.

Doel 4. Het tegengaan van grensoverschrijdend en ongewenst gedrag

- Een belangrijke (gerealiseerde) maatregel is de oprichting van Centrum Veilige Sport Nederland (CVSN) als onderdeel van de uitvoering van de aanbevelingen van Commissie de Vries. Deze aanbevelingen zijn uitgevoerd. CVSN fungeert als meldpunt maar ook voor preventie van allerlei vormen van ongewenst gedrag in de Nederlandse sport.
- Naast het CVSN zetten ook andere organisaties zich in voor dit doel, via projectsubsidies van het sportakkoord: John Blankenstein Foundation (LHTB acceptatie), Stichting De Stilte Verbroken (seksueel misbruik), Stichting Halt (training Sport en Gedrag), Instituut Sportrechtspraak (tuchtrecht), Vechtsport Autoriteit (regulering full contact vechtsporten) en het plan 'Ons voetbal is van iedereen - samen zetten we racisme en discriminatie buitenspel' (KNVB en partners).
- Een werkgroep, met vertegenwoordigers vanuit zowel sportlijn als gemeentelijn, richten zich op het betrekken van gemeenten en het kijken naar kader voor een ondergrens positieve sportcultuur, iets wat zich nog in de opstartfase bevindt.

Van jongs af aan vaardig in bewegen

De *ambitie* van het thema van jongs of aan vaardig in bewegen is om meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen en om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen de komende jaren in positieve richting om te buigen. De *aanpak* kenmerkt zich doordat in een

vroeg stadium in het proces van uitwerking van het akkoord werd geconstateerd dat extra activiteiten nodig waren, en daarom bepaalde accenten zijn aangebracht. Dit heeft geleid tot een aanpak volgens vier lijnen: 1) jong beginnen (de Kleine Bewegagenda en impuls voor buitenspelen), 2) uitrollen beweegvaardigheidsmonitor, 3) investeren in kwaliteit kader en 4) netwerkvorming en communicatie. Via deze lijnen wordt gewerkt aan de vier *doelen* van thema van jongs af aan vaardig in bewegen:

Doel 1. Een positieve trendbreuk in de motorische vaardigheden van jeugd

- Voor het doel monitoren van motorische vaardigheden concludeerde de uitwerkingsgroep in een vroegtijdig stadium dat er een groot aantal meetinstrumenten in gebruik is dat hiervoor wordt ingezet. Het werd noodzakelijk geacht de meeteigenschappen en mogelijkheden van deze systemen te vergelijken en beoordelen voorafgaand aan een advies over landelijke uitrol van een beweegvaardigheidsmonitor en van leerlingvolgsystemen in het onderwijs. Hiertoe is een studie uitgevoerd die een overzicht van de in Nederland veel gebruikte meetinstrumenten voor motorische vaardigheden van kinderen van 4-12 jaar in Nederland geeft.
- Op twee derde (66%) van de basisscholen worden de vorderingen van de leerlingen voor bewegingsonderwijs bijgehouden via een leerlingvolgsysteem. Een algemeen leerlingvolgsysteem (zoals Parnassys) wordt het meest gebruikt.
- De mate van inzet van erkende interventies in het primair onderwijs uit de database sport- en beweeginterventies wordt in kaart gebracht door het RIVM en in het najaar van 2020 gerapporteerd. Er is daarnaast veel informatie beschikbaar over de inzet van beweegprogramma's, zowel onder als buiten schooltijd.
- Er zijn werkdrukmiddelen beschikbaar voor scholen om desgewenst vakleerkrachten bewegingsonderwijs in te zetten. Het aantal aangestelde vakleerkrachten bewegingsonderwijs via is onbekend. Er zijn 897 aanvragen toegekend voor beurzen om groepsleerkrachten in het primair onderwijs hun bevoegdheid bewegingsonderwijs te laten halen.
- Binnen het project Brede Motorische Ontwikkeling waarin sportbonden samenwerken, is een meetlat ontwikkeld voor de beoordeling van de aandacht voor breed motorische ontwikkeling in de beweegprogramma's van sportbonden. Er is nog geen training gericht op verbetering van motorische vaardigheden voor buurtsportcoaches en trainers ontwikkeld.
- De doorlopende leerlijn voor het leergebied sport en bewegen is uitgewerkt binnen de integrale curriculumherziening.

Doel 2. Stijging van het aantal kinderen dat voldoet aan de beweegnorm

- Vanuit de impuls buitenspelen is in het najaar van 2019 gestart met het uitvoeren van een stand van zaken onderzoek wat betreft buitenspelen. Over de resultaten van deze analyse is inmiddels verschillende keren gesproken met de op dit terrein actieve landelijke partners. De gezamenlijke inzet is gericht op het vormen van een 'buitenspelen coalitie' en uitwerking van beleids- en kennisimpulsen.
- De programma's Gezonde School en Gezonde Kinderopvang worden beide ondersteund via een projectsubsidie vanuit de nationale lijn van het sportakkoord. Deze programma's richten zich op een gezonde leefstijl op scholen en kinderopvang.
- Communicatie over de beweegrichtlijnen vindt plaats; Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft de beweegcirkel ontwikkeld en verschillende (communicatie)-activiteiten rond de beweegnorm georganiseerd, zoals het evenement Beweeg het Door in mei 2019.

Doel 3. Stijging van de sportdeelname: verhogen van sportplezier in de leeftijd 0-12 jaar en tegengaan van uitval van jeugd in de leeftijd 12-18 jaar

- Door het uitwerkingsteam is gekozen voor een focus op de leeftijdsgroep 0-12 jaar.
- Binnen het sportakkoord worden verschillende cursussen en trainingen aangeboden die zich richten op beginnende trainers, zoals ouders of vrijwilligers. In totaal zijn er via het sportakkoord 45 cursussen jeugdtrainer voor ouders en vrijwilligers aangevraagd tussen 1 september 2019 en 31

maart 2020. Vrijwel alle gevolgde trainingen zijn afkomstig vanuit de sporten voetbal, hockey, zwemmen of volleybal.

- Kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar vormen de belangrijkste doelgroep van de buurtsportcoaches; iets meer dan de helft (54%) van de buurtsportcoaches richt zich op deze doelgroep. Ruim vier van de vijf (84%) buurtsportcoaches geven te kennen met hun activiteiten en werkzaamheden bij te dragen aan het thema van jongs af aan vaardig in bewegen. Dit doen ze het vaakst door het organiseren en aanbieden van multisport (58%), het stimuleren van aandacht voor een brede ontwikkeling van de beweegvaardigheid van kinderen (55%) en het verzorgen van lessen bewegingsonderwijs (50%).

Doel 4. Groter bewustzijn bij ouders en verzorgers over het belang van bewegen en motorische ontwikkeling van kinderen

- In het kader van de Kleine Bewegagenda is het initiatief genomen om de Gezondheidsraad te verzoeken om het uitbrengen van een advies over een beweegrichtlijn voor 0-4 jarigen in haar programma op te nemen. Dit verzoek is eind 2019 gehonoreerd.
- Er wordt in het kader van de Kleine Bewegagenda gewerkt aan een tweetal overzichtsstudies (systematische reviews), waarin het Mulier Instituut in samenwerking met Maastricht University en Amsterdam UMC (locatie VUmc) determinanten voor kwaliteit en kwantiteit van bewegen van kinderen van 0-4 jaar identificeert. De resultaten van deze studies worden gelinkt aan de interventies die opgenomen zijn in de database sport- en beweeginterventies.
- De erkende beweegprogramma's die worden uitgevoerd in de kinderopvang en op peuterspeelzalen zijn samengevoegd in de database sport- en beweeginterventies. Uit de database blijkt dat er momenteel zes beweegprogramma's zijn die geschikt zijn voor de kinderopvang. In alle gevallen zijn pedagogisch medewerkers, soms samen met ouders, de uitvoerders van de interventie. De interventies richten zich voor en groot deel op het vergroten van kennis van pedagogisch medewerkers en ouders over gezond bewegen en gezonde voeding. De mate van inzet van de interventies van erkende interventies in de kinderopvang en peuterspeelzalen uit de database sport- en beweeginterventies wordt in kaart gebracht door het RIVM en in de zomer van 2020 gerapporteerd.

Reflectie doel en voortgang sportakkoord

De bedoeling van een akkoord is om een aantal partijen bijeen te brengen rondom een maatschappelijke opgave om zodoende een beweging in een beoogde richting te bewerkstelligen. In de slotbeschouwing staan we stil bij de vraag of het sportakkoord een beweging in gang heeft gezet, en zo ja, of er in de gewenste richting wordt bewogen. Wat is nu de meerwaarde van het sportakkoord? We zien dat er een heleboel gebeurt en dat er veel partijen bij zijn betrokken. Maar was dat allemaal niet ook gebeurd zonder een akkoord? Daarbij reflecteren we op wat het sportakkoord beoogt en in hoeverre de aanpak bijdraagt aan het versterken van de sportsector. Zie voor (aanzetten tot) antwoorden op deze vragen de slotbeschouwing op pagina 157.

Monitoring van het proces

In het kader van 'lerend beleid' is het belangrijk de monitoring niet alleen te richten op outcome-indicatoren of de voortgang van allerlei afzonderlijke maatregelen, maar ook op het proces van sturing.

De Raad voor het Openbaar Bestuur stelt een aantal voorwaarden aan het ‘besturen met akkoorden’.⁴ Om als akkoord bij te kunnen dragen aan het realiseren van publieke waarde(n) (‘publiek waardevol’) dient aan de volgende voorwaarden voldaan te worden:

- *Borging: houden alle partijen zich aan gemaakte afspraken en voorziet het akkoord-(proces) in de borging daarvan?*
Met deze monitor valt te concluderen dat de borging bij de meeste thema’s redelijk tot goed is geregeld. Bij vrijwel ieder thema is er wel sprake van enige vorm van regie op het proces, bijvoorbeeld door de vorming van een begeleidingsgroep (Positieve sportcultuur en Vaardig in bewegen) of alliantie (Inclusief sporten en bewegen). Bij het thema duurzame sportinfrastructuur verschilt dit per onderdeel: twee onderdelen zijn geborgd, de regie op de uitvoering van de drie andere onderdelen is in mindere mate of niet gestructureerd. Bij enkele thema’s is minder duidelijk sprake van een centrale regie, of vindt de aansturing vooral plaats vanuit een van de ondersteunende lijnen, zoals bij Vitale sport- en beweegaanbieders vanuit de Sportlijn. Wat hierbij opvalt, is dat de regie in veel gevallen ligt bij de strategische partners NOC*NSF, VSG, en VWS, in sommige gevallen ondersteund door een of meer kennisinstellingen (KCBS, MI, RIVM).
- *Presterend: faciliteert de procesarchitectuur het komen tot beoogde uitkomsten?*
Over de mate waarin het proces ‘presterend’ is ingericht valt vaak nog niet veel met zekerheid te zeggen. Daarvoor is het nog te vroeg. Duidelijk is dat er wel heel veel in gang is gezet, maar de veelheid ontnemt ook nog wel eens het zicht op daadwerkelijke, duurzame ontwikkelingen in proces en uitkomsten.
- *Veerkrachtig: zijn akkoordpartners in staat om te leren van nieuwe inzichten en zich aan te passen aan veranderende omstandigheden?*
Binnen de meeste thema’s lijkt er te worden geleerd en leiden nieuwe inzichten tot bijsturing. Zo zijn met de alliantiepartners ‘Sport en bewegen voor iedereen’ (inclusief sporten en bewegen) evaluatiegesprekken gevoerd en zijn hieruit zijn lessen getrokken. Daarnaast is voor de beweegvriendelijke omgeving (duurzame sportinfrastructuur) een klankbordgroep ingericht waar de voortgang wordt besproken en ruimte is voor kritische noten. Dat wijst op een zekere mate van veerkrachtigheid. Bij enkele thema’s is dat minder duidelijk, of ontbreekt hierover informatie.
- *Verbindend: draagt het proces van het akkoord op zichzelf bij aan het dichterbij elkaar brengen van partijen?*
Deze voortgangsrapportage laat zien dat er zeer veel partijen bij het sportakkoord betrokken zijn, zowel van binnen, als van buiten de sport, en dat er op allerlei fronten nauw wordt samengewerkt, zowel landelijk binnen de verschillende lijnen en de afzonderlijke thema’s, als lokaal. Het beeld is vooral dat veel partijen betrokken waren bij de opstart en uitwerking van het thema. Bij de uitvoering lijken toch vooral de strategische partners en kennisinstellingen betrokken te zijn. De rol van overige partners is niet altijd duidelijk (of minder zichtbaar). Dat roept twijfel op over de vraag of het akkoord erin slaagt ook op de langere termijn verbindend te zijn.

Afgaand op de stand van zaken met betrekking tot de vier randvoorwaarden waaraan volgens de ROB moet worden voldaan om succesvol te kunnen besturen met een akkoord, lijkt het erop dat met het sportakkoord in belangrijke mate aan die randvoorwaarden wordt voldaan. Daarmee is dan een proces gaande dat moet kunnen leiden tot een succesvol sportakkoord.

⁴ ROB (2020). [Akkoord?! Besturen met akkoorden als evenwichtskunst](#). Den Haag: Raad voor het Openbaar Bestuur.

